

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 152/04-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 8. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Mazáka a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti M. M. a V. M., obaja bytom K. L., zastúpených advokátom JUDr. A. S., so sídlom D. K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 1344/98 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. M. a V. M. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 1344/98 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 1344/98 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. M. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. V. M. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť trovy konania M. M. a V. M. 15 080 Sk (slovom pätnásťtisícosemdesiat slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. A. S., D. K., do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júna 2004 doručená sťažnosť M. M. a V. M., obaja bytom K. L. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. A. S., so sídlom D. K., vo veci porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 1344/98.

Zo sťažnosti vyplýva, že mesto Žilina (ďalej len „navrhovateľ“) doručilo okresnému súdu 6. novembra 1998 žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti proti sťažovateľom. Súčasťou žaloby bol aj návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa sťažovateľom uloží zdržať sa všetkých stavebných úprav a zakázať uzatvárať nájomné zmluvy k spornej nehnuteľnosti. Okresný súd uznesením sp. zn. 16 C 1344/98 z 3. decembra 1998 návrhu navrhovateľa na nariadenie predbežného opatrenia vyhovel. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesenie okresného súdu potvrdil

uznesením z 30. marca 1999. Na podnet sťažovateľov podal generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie proti uzneseniam okresného súdu a krajského súdu. O dovolaní rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. M Cdo 17/2000 z 27. júna 2000, ktorým napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil. Prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené na 21. november 2003, ktoré bolo odročené na neurčito. V čase podania sťažnosti ústavnému súdu vec nebola právoplatne rozhodnutá.

Sťažovatelia podali 13. októbra 2000 sťažnosť na priet'ahy v konaní podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov. Opätovne podali sťažnosť aj 23. septembra 2003, na ktorú podpredsedníčka okresného súdu odpovedala listom z 20. apríla 2004, v ktorom konštatovala, že v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 1344/98 došlo k priet'ahom v konaní, za ktoré sa sťažovateľom ospravedlnila.

Na základe uvedeného sťažovateľa namietajú porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru a zároveň žiadajú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 1 000 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vo veci ich sťažnosti vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľov M. M. a V. M. na prerokovanie a rozhodnutie veci bez zbytočných priet'ahov upravenej v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručenej v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Okresného súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 1344/98.

2. Okresnému súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 1344/98 prikazuje konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Sťažovateľom M. M. a V. M. priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 1.000.000,- Sk (slovom: jedenmilión slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Žiline povinný im vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. M. a V. M. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. A. S. č. ... vedený vo VÚB, a. s. Dolný Kubín.“.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 152/04-10 z 30. júna 2004 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd sťažovateľov a okresný súd, aby sa vyjadrili, či trvajú na ústnom pojednávaní, a okresný súd aj na vyjadrenie k sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľov oznámil, že sťažovatelia trvajú na ústnom pojednávaní.

Okresný súd oznámil, že na ústnom pojednávaní netrvá; súhlasí s upustením od ústneho pojednania veci. K sťažnosti sťažovateľov zaslal okresný súd vyjadrenie sudcu a prehľad úkonov, ktorý sa v zásade zhoduje s úkonmi, ktoré zistil ústavný súd zo spisu sp. zn. 16 C 1344/98.

Z vyjadrenia sudcu k ústavnej sťažnosti vyplýva:

„Navrhovateľ Mesto Žilina sa domáha určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území Žilina podaním zo dňa 07. 10. 1998. Návrh bol podaný v dobe, keď civilný úsek Okresného súdu v Žiline bol značne personálne poddimenzovaný z dôvodu veľkého odchodu počtu sudcov na Krajský súd v Žiline k 01. 01. 1997. V tomto období, t. j. v rokoch 1997 – 1999, ročný priemerný nápad C vecí predstavoval hodnotu okolo 600 civilných vecí + vecí Er a E. Aj v priebehu týchto rokov došlo k zníženiu počtu sudcov na civilnom úseku, s čím samozrejme súvisel aj nárast nápadu do každého senátu sudcu na civilnom úseku, ktorý predstavoval mesačne hodnotu okolo 60 civilných vecí. Preto zostatok nevybavených vecí v tomto období predstavoval okolo 1000 neskončených vecí. Až postupom ďalších rokov, kedy dočasne začali prichádzať noví sudcovia na civilný úsek sa nám pôsobiacim starším sudcom na civilnom úseku

podarilo znižovať stavy neskončených vecí na súčasný stav okolo 300 až 400 neskončených civilných vecí. V dôsledku takéhoto zlého personálneho stavu aj v súčasnej dobe existuje jedno – dvojročný sklz pri vybavovaní bežného nápadu s tým, že sa snažíme vybavovať najmä staršie veci. Veci, ktoré sú však náročné na štúdium a rozsahu spisového materiálu a náročnosť na ich spracovanie pre pojednávanie, sa stávajú reštančnými a to len preto, lebo nie je dostatok času na štúdium všetkých týchto vecí. V prejednávanej veci sa jedná o právne ako aj skutkovo náročnú vec, kde je potrebný dostatok času na preštudovanie všetkých predložených dôkazných prostriedkov. Preto v kontexte vyššie uvedených skutočností došlo ku sklzu vo vybavovaní predmetnej veci. Vo veci je stanovený termín pojednávania na deň 24. 09. 2004.“.

Na základe vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľov ústavný súd nariadil ústne pojednávanie na 8. september 2004.

Na ústnom pojednávaní 8. septembra 2004 sa zúčastnili sťažovatelia, ich právny zástupca a predseda okresného súdu. Sťažovatelia v súvislosti s namietanými priet'ahmi v konaní uviedli vecnú podstatu sporu. Právny zástupca sa v zásade pridržal obsahu písomnej sťažnosti a uplatnil úhradu trov právneho zastúpenia podľa príslušných právnych predpisov, ktoré však číselne nešpecifikoval. Predseda okresného súdu v zásade uznal zbytočné priet'ahy v konaní, avšak poukázal na to, že dĺžku konania ovplyvnili aj samotní sťažovatelia, ktorí dopĺňali podklady ku konaniu, ktoré mal úplné k dispozícii až v decembri 2003. Z toho dôvodu sa mu zdá požadovaná suma primeraného finančného zadosťučinenia (jedenmilión Sk) veľmi vysoká. Pripustil, že vec je skutkovo a právne zložitá, a to predovšetkým v dôsledku úkonov urobených v minulosti ich právnymi predchodcami. Najbližší termín pojednávania je v poslednom týždni v septembri 2004.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Sťažovatelia zároveň namietali porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (II. ÚS 612/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu...“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 1344/98 ide o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, v ktorom sú sťažovatelia žalovanými a ako žalobca vystupuje mesto Žilina. Ide o konanie, ktoré tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov, a vo všeobecnosti nejde o právne zložitú vec, hoci faktickú zložitosť veci v individuálnych prípadoch nemožno vylúčiť. Na právnu a faktickú zložitosť veci predseda okresného súdu nepoukázal, hoci konajúci sudca hodnotil vec ako právne a skutkovo náročnú.

Vzhľadom na to, že okresný súd s výnimkou vyžiadania si podkladov od príslušných orgánov a jedného pojednávania vo veci samej nekonal, nemožno konštatovať, že v tomto štádiu konania to bola skutkovú zložitosť veci, ktorá bránila okresnému súdu vo veci konať.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 16 C 1344/98, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov tohto konania. Sťažovatelia v postavení žalovaných v tomto konaní vystupovali dosiaľ aktívne; využívali procesné oprávnenia, ktoré im občianskoprocenčné právne predpisy na ochranu ich práv poskytujú. Podľa názoru ústavného súdu využívanie procesných oprávnení sťažovateľov však neprekročilo rozumnú mieru, a preto dĺžka konania, ktoré začalo 6. novembra 1998, do dňa rozhodovania o sťažnosti nemôže ísť na vrub sťažovateľov.

3. Posledným kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní, bolo správanie okresného súdu. Ústavný súd zo spisu sp. zn. 16 C 1344/98 zistil nasledovné:

Konanie začalo na návrh žalobcu 6. novembra 1998. Od začatia konania až do roku 2001 nebol okresný súd vo veci nečinný, pretože robil procesné úkony spojené so zabezpečením vyjadrení účastníkov konania (získavanie vyjadrení k žalobe), s rozhodovaním o predbežnom opatrení, so získaním vyjadrení k odvolaniu (proti rozhodnutiu o predbežnom opatrení), s predložením odvolania odvolaciemu súdu, procesné úkony spojené s podaním dovolania (až po jeho predloženie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, ktorý uznesením sp. zn. 3 Cdo 146/99 z 23. februára 2000 dovolanie odmietol; rozsudkom sp. zn. M Cdo 17/2000 z 27. júna 2000 uznesenie prvostupňového aj odvolacieho súdu o predbežnom opatrení na základe mimoriadneho dovolania zrušil), ďalej robil nevyhnutné úkony spojené s návrhom na vylúčenie sudcov a prikázaním veci inému súdu (krajský súd uznesením sp. zn. 8 Nc 72/01 z 27. marca 2001 rozhodol, že sudcovia nie sú vylúčení, a návrh na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti zamietol). Po tomto dátume však až do novembra 2003 okresný súd bol v zásade nečinný (17. mája 2001 zaslal

len žiadosť Okresnému súdu Čadca o predloženie spisu sp. zn. Čd 5148/97 a 5. marca urobil úradný záznam o študovaní spisu).

Na základe vyššie uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd sa dopustil zbytočných priet'ahov v namietanom konaní, keď v období od mája 2001 do septembra 2004 s výnimkou dvoch úkonov (vyžiadanie spisu a záznam o študovaní spisu) neurobil žiaden úkon v danej veci, čím porušil základné právo sťažovateľov upravené v čl. 48 ods. 1 ústavy a právo upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

V súvislosti s argumentáciou o poddimenzovanosti okresného súdu ústavný súd v súlade so svojou doterajšou rozhodovacou činnosťou uvádza, že táto skutočnosť, aj keď ovplyvňuje rozhodovaciu činnosť z hľadiska dĺžky trvania jednotlivých konaní, nemôže ísť na ťarchu účastníkov konania (II. ÚS 40/97, II. ÚS 74/97, II. ÚS 18/98).

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný môže súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 1344/98 v ďalšom období konal bez zbytočných priet'ahov.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu

Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 16 C 1344/98 konal bez zbytočných prietáhov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľov priznať im primerané finančné zadosťučinenie.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Sťažovatelia žiadali, aby im bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 000 Sk z dôvodu spôsobenej značnej škody. Vzhľadom na okolnosti prípadu, doterajšiu dĺžku konania, v ktorom došlo k zbytočným prietahom v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 30 000 pre každého zo sťažovateľov zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu za ujmu, ktorú utrpeli.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. A. S. v konaní pred ústavným súdom. Sťažovatelia ani ich právny zástupca síce nekonkretizovali, ale ústavný súd na základe spisu vyčíslil účelne vynaložené trovy konania sumou pre každého sťažovateľa 7 540 Sk (slovom sedemtisícpäťstoštyridsať slovenských korún) za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk, t. j. 4 530 Sk za jedenej úkon, zníženej podľa § 17 ods. 2 cit. vyhlášky o 20 %, pretože ide o spoločné

úkony pri zastupovaní sťažovateľov, a 140 Sk režijný paušál, pretože išlo o úkony urobené v roku 2004), spolu 15 080 Sk (pätnásťtisícosemdesiat slovenských korún).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2004